

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Мозгова Ярослава Павлівна

аспірант кафедри освітології та психолого-педагогічних наук,

Факультет педагогічної освіти

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

Сьогодні формування компетентностей учителя є одним із наріжних каменів педагогіки, адже від моменту затвердження професійних стандартів за професіями “Вчитель початкових класів”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти” і “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” пройшло лише три роки, і механізми розвитку компетентностей у формальній і неформальній освітах не були сформовані.

При цьому професійний стандарт “Вчителя закладу загальної середньої освіти”, що розповсюджується й на вчителів зарубіжної літератури, передбачає формування низки компетентностей, критичних для якісного викладання в умовах сьогодення: мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, емоційно-етичної, педагогічного партнерства, інклюзивної, здоров’язбережувальної, проєктувальної, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, рефлексивної, здатності до навчання впродовж життя.

Формування цих компетентностей у формальній освіті для вчителів зарубіжної літератури забезпечуються постійним оновленням програм педагогічних кафедр закладів вищої освіти.

У неформальній освіті досягнення бажаних результатів є більш складним процесом. У першу чергу, це викликано відсутністю єдиних стандартів, вимог до суб’єктів підвищення кваліфікації й до змісту навчальних програм. По-друге, переважна більшість можливостей підвищення кваліфікації учителів середньої ланки освіти є загальними та охоплюють ширші теми: підходи до викладання в Новій українській школі, методи та форми дистанційного навчання, загальний огляд мовно-літературної галузі освіти. Прицільних програм для вчителів зарубіжної літератури представлено не так багато. По-третє, частина наявних програм відповідає застарілому стандарту й не співпадає з особливостями Нової української школи. У цьому контексті цілком закономірною є вимога до оновлення змісту освітніх стратегій у системі післядипломної освіти [1].

Одним із найяскравіших прикладів таких змін є вебіари для вчителів зарубіжної літератури, запропоновані експертною групою журналу “Зарубіжна література в школах України”. Запропоновані можливості підвищення кваліфікації покривають майже весь спектр компетентностей, передбачених професійним стандартом учителя:

- “Позитив і радість у школі: система хвилинок здоров’я” (ведуча А-М. Богосвятська) – здоров’язбережувальна компетентність.

- Сучасний педагогічний інструментарій (ведуча А-М. Богосвятська) – предметно-методична компетентність.

- Розвиток читацьких компетенцій засобами навчального діалогу. Основні науково-теоретичні підходи й техніки методики навчального діалогу (ведуча О. Гузь) – педагогіка партнерства.

- Як організувати навчання відповідно до психофізіологічних особливостей учнів (ведуча І. Хроменко) – психологічна та організаційна компетентності.
- Автостопом по новаціях. Прикладний довідник програм та додатків для вчительства (ведуча О. Горобченко) – інформаційна-цифрова та інноваційна компетентності.

Таким чином, ми бачимо можливості для всебічного формування компетентностей учителя зарубіжної літератури в неформальній освіті.

Найважливішим етапом цього процесу є самооцінювання педагога як відправна точка професійного зростання [2].

Один із можливих інструментів – колесо балансу, що прийшло в безліч сфер із психології. І якщо при оцінці життєвого балансу пропонується оцінити за шкалою від 1 до 10 результати в сферах здоров'я, кар'єри, дружби чи хоббі, то при оцінці професійних досягнень ці сфери можуть бути замінені компетентностями за професійним стандартом "Вчитель закладу загальної середньої освіти". Щороку чи щосеместру викладач може проводити самооцінювання за таким колесом і визначати зони найближчого розвитку й вибудовувати ефективну траєкторію навчання. Також самооцінювання педагогів щодо рівня володіння компетентностями може стати частиною загальношкільного процесу побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти [3].

Таким чином, ми бачимо кілька ключових тез:

1. Необхідне системне оновлення змісту програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, у тому числі вчителів зарубіжної літератури, відповідно до вимог професійного стандарту.
 2. Наразі вже є суб'єкти підвищення кваліфікації, що здійснюють підготовку вчителів відповідно до стандарту.
 3. Самооцінювання педагога є відправною точкою професійного зростання й одним із елементів побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти.
- Це може стати шляхом для розвитку педагогічної науки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Котенко О. Педагогічні умови розвитку полікультурної компетентності вчителів зарубіжної літератури як фактор зростання професіоналізму. К., 2010. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/330729185_Pedagogicni_umovi_rozvitku_polikulturnoi_kompetentnosti_vciteliv_zarubiznoi_literaturi_ak_faktor_zrostanna_profesionalizmu.
2. Самооцінювання власної педагогічної діяльності вчителя. Комунальний заклад «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Степанівської селищної ради Сумського району Сумської області. 2021. Режим доступу: <https://scprpp.osv.org.ua/samoocinjuvannya-vlasnoi-pedagogichnoi-diyalnosti-vchitelya-12-26-52-11-06-2021/>.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти (Наказ МОН № 1480 від 30.11.2020 року). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/vnutrishnya-sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-shkolah-rozrobлено-metodrekomentaciyi?fbclid=IwAR37skvYM0LlxgPJ0hiIkIb26ZjT9H4Wd8yksXx29jLUAVqSic5S4PyTBdA>